

Овчарук О.В.,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
зав.відділом компаративістики інформаційно-освітніх інновацій,
ЩО НАПН України (м.Київ)

Онлайн-можливості отримання освіти для біженців у країнах Європейського Союзу

Вступ та актуальність. Події, викликані військовими діями на території України у 2022 р. спричинили значну хвилю біженців та мігрантів до країн Європейського Союзу. Важливим питанням та проблемою постало отримання освіти на батьківщині, що можливе лише за умови використання онлайн-інструментів для дистанційного навчання.

Ключовим гаслом у країнах ЄС є інклюзія для всіх верств населення, враховуючи вільний та відкритий доступ до освітніх послуг. Інклюзія для всіх означає адаптацію та трансформацію загальної політики країни знаходження до потреб різноманітного суспільства з урахуванням специфічних проблем і потреб різних груп. Дії, спрямовані на допомогу біженцям та мігрантам в інтеграції, не повинні здійснюватися за рахунок заходів, спрямованих на користь іншим уразливим або знедоленим групам чи меншинам. Навпаки, вони сприяють тому, щоб політика країни та освітні послуги стали більш інклюзивними в цілому.

Результати дослідження. Головною структурою, що займається питаннями біженців у світі є УВКБ ООН, Агентство ООН у справах біженців, – це глобальна організація, яка присвячує свою діяльність порятунку життів, захисту прав та побудові кращого майбутнього для біженців, вимушено переміщених громад та осіб без громадянства. УВКБ ООН координує міжнародні зусилля, спрямовані на захист людей, змушених полишати свої оселі через конфлікт або переслідування; надає таким особам життєво необхідну допомогу: житло, продукти харчування, воду, а також захищає їхні фундаментальні права [5].

Серед всіх питань підтримки біженців освіта є і залишається однією з головних. Доступ до освітніх послуг біженців супроводжується низкою умов, що існують у країні перебування та особистим ставленням до подолання бар'єрів і

викликів на шляху отримання освіти. Одним з негативних факторів є те, що частина біженців мають недостатньо або зовсім не мають досвіду онлайн-навчання, і навіть якщо майже всі вони мають мобільні пристрої, вони не знають, як їх можна використовувати в освітніх цілях.

Багатьом не вистачає цифрових навичок для пошуку та використання освітніх інструментів і ресурсів, а багато з них мають обмежений доступ до комп'ютерів чи мобільних пристроїв. Обмежений доступ до Інтернету також може бути перешкодою, оскільки більшість людей користуються платними мобільними підписками та мають доступ лише при підключенні до безкоштовного бездротового з'єднання. Багато ресурсів передбачають базовий рівень англійської мови, адже, як правило, бракує варіантів перекладу на найпоширеніші мови біженців. За останніми дослідженнями (Witthaus, 2019), біженці висловлюють бажання отримувати освіту за підтримки фасилітаторів, що допомагають їм інтегруватись до освітніх процесів університетів інших країн. Крім того, спостерігається потреба підтримки місцевих громадських організацій та освітніх установ, бібліотек, навчальних спільнот (очно та онлайн), що в цілому позитивно впливає на завершення навчання [4].

Приплив біженців до Європейських країн за останні роки призвів до широкого спектру освітніх ініціатив з допомоги їм тримати зв'язок зі своєю батьківщиною та отримати доступ до офіційної освіти та роботи. Онлайн-освіта у формі мобільних додатків, відкритих освітніх ресурсів та відкритих онлайн-курсів, таких як MOOCs (*Massive Open Online Courses*) відкриває гнучкі можливості навчання для багатьох людей. Це особливо актуально під час процесу пошуку притулку, що іноді може тривати до 2 років і під час якого доступ до формальної освіти зазвичай утруднений [0].

В останні роки з'явилося багато інноваційних проектів та ініціатив, які реагують на приплив біженців до Європи. Для прикладу слід зазначити наступні ініціативи:

Kiron Open Higher Education — громадська організація (Німеччина), що пропонує навчальні курси на базі MOOC для біженців та шукачів притулку з

можливістю отримати визнання кредитів в університеті-партнері, відкриваючи таким чином шлях до університету. Вони пропонують гнучку комбінацію онлайн-самонавчання та онлайн-співробітництва. Такий підхід став досить затребуваним для біженців та шукачів притулку з академічним досвідом і хорошими навичками самостійного навчання (рис 1);

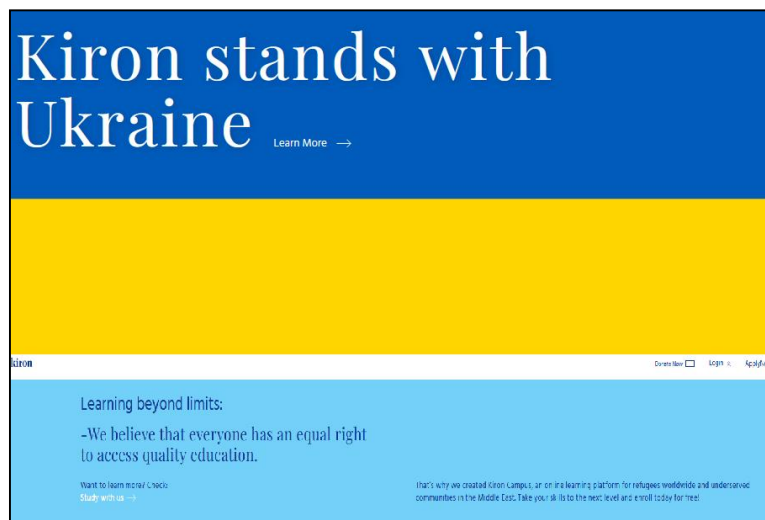

Рис.1 Відкритий університет *Kiron Campus*. Джерело: <https://kiron.ngo/en/>

Університет для біженців, створений Італійським міжнародним телекомунікаційним університетом *UNINETT UNO*, який надає стипендії біженцям і шукачам притулку для навчання за онлайн-програмами. Подібні пропозиції доступні в кількох інших європейських університетах;

MOONLITE – поточний проект Erasmus+, що вивчає використання MOOC та іншої відкритої онлайн-освіти та визначає можливості та перешкоди у визнанні навчання на основі MOOC для студентів-біженців.

Також країни ЄС проводять широкомасштабні дослідження щодо необхідних онлайн-ресурсів, що можуть стати корисними для отримання освіти біженцями. Серед таких досліджень слід відзначити *Moocs inclusion*, присвячене дослідженню ресурсів MOOC та безкоштовному цифровому навчанню для інтегрування мігрантів і біженців у країни ЄС, здійснене Генеральним директором Європейського дослідницького центру (DG JRC). В рамках цього дослідження було здійснене картографування освітніх онлайн-можливостей країн ЄС (Colucci, 2017) [0].

Водночас варто виокремити розроблений громадською організацією *Європейською асоціацією університетів мапу інтегрування біженців* (EUA), що містить інтерактивний перелік університетів, що пропонують рішення, спрямовані на біженців і притулок. Доєднані до мапи університети можуть заповнити онлайн-опитувальник з деталями своїх ініціатив, що відображається позначкою на інтерактивній мапі. Сьогодні на мапі представлено 350 освітніх установ з 32 країн ЄС (<https://eua.eu/101-projects/541-refugees-welcome-map.html>) (рис.2).

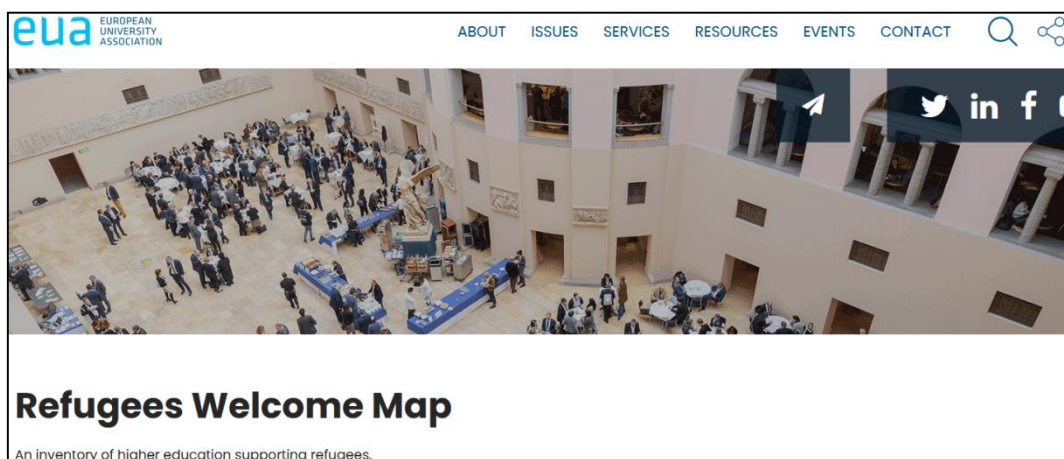

Рис.2 Інтерактивна мапа онлайн-можливостей отримання навчання в університетах країн ЄС (Європейська асоціація університетів). Джерело:

<https://eua.eu/101-projects/541-refugees-welcome-map.html>

Висновки. Безсумнівно, що освітні онлайн-ресурси можуть зробити значний внесок на допомогу біженцям у отриманні освіти. Однак, варто також поєднувати онлайн-можливості з підтримкою місцевих громад та освітніх установ країни перебування. Адже основним пріоритетом для більшості біженців є створення безпечної соціальної мережі у новій освітній спільноті, а онлайн-навчання може сприяти інтегруванню до освітнього та суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Creelman Alastair. Online education for refugees – barriers and opportunities (2020). URL : <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1303239/FULLTEXT04.pdf> last accessed 03.05.22

2. Action plan on Integration and Inclusion 2021-2027. Communication from the Commission to the European Parliament, the council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (2020). URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0758&qid=1632299185798> /. last accessed 03.05.22
3. Refugees Welcome Map. URL : <https://eua.eu/101-projects/541-refugees-welcome-map.html>. last accessed 03.05.22.
4. Witthaus, G. (2019). Findings from a Case Study on Refugees Using MOOCs to (Re)enter Higher Education. Open Praxis, 10(4), 343-357.
doi:<http://dx.doi.org/10.5944/openpraxis.10.4.910>
5. УВКБ ООН, Агентство ООН у справах біженців. URL : <https://www.unhcr.org/ua> . дата звернення 03.05.22.

Анотація. Розкрито питання освітніх онлайн-можливостей, які надаються біженцям у країнах Європейського Союзу. Викоремлено європейські відкриті освітні ресурси, створені громадськими організаціями та освітніми установами у країнах Європи. Підкреслено роль громадськості у створенні та розвитку онлайн-середовища для навчання біженців у раїнах ЄС.

Ключові слова: онлайн-ресурси, освіта біженців, відкриті освітні ресурси .

Abstract. The issue of online educational opportunities provided to refugees in the countries of the European Union is revealed. European open educational resources created by public organizations and educational institutions in European countries have been eradicated. The role of the public in creating and developing an online environment for refugee education in the EU is emphasized.

Keywords: online resources, refugee education, open educational resources.